

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. V. Corollaria præcedentis doctrinæ

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

intrinseco reparabilem, proindeque de se transitoriam & temporalem.

29. Ultima differentia, quam assignat D. Thomas hic art. 1. ad 1. & 2. qu. 105. art. 1. consistit in eo quod peccatum mortale simpliciter est contra legem, & veniale prater legem, seu contra legem secundum quid. Ut autem verificetur aliquem actum esse contra legem simpliciter, duo requiruntur: primum est, quod lex cui opponitur, sit de numero illarum quæ simpliciter leges vocantur, eò quod omnino necessariae sint ad finem ultimum assequendum; quæ assecutio est præcipuus & veluti substantialis legis effectus: secundum, quod talis actus simpliciter tendat contra talem legem, seu simpliciter illam transgrediatur: nam *ly simpliciter*, positum in ista differentia, afficit tam modum essendi contra legem, quam legem ipsam; atque adeo ex cuiuscumque parte deficiat, à ratione culpæ mortalis deficiet. Cæterum ut verificetur esse contra legem secundum quid, satis est quod unum illorum deficiat, atque adeo quod vel lex non sit simpliciter necessaria ad finem ultimi assecutionem, vel quod actus non violet simpliciter talem legem, neque simpliciter ei opponatur. Ex primo capite deficiunt à ratione peccati mortalis omnia illa quæ dicimus venialia ex genere, ut mendacium jocosum, verbum otiosum, superfluous ludus, &c. quia leges quibus ista prohibentur, non sunt leges simpliciter, & ut ita dicam substantialia, eò quod illarum observatio ad finem ultimum consequendum non sit simpliciter necessaria. Ex secundo verò capite deficiunt à ratione mortalis cætera omnia, quæ vel ob parvitatem materiæ, vel ob defectum plenæ deliberationis, venialia vocamus, ut furtum rei parvæ, & motus contra fidem non plenè deliberatus: quamvis enim leges quibus hæc peccata opponuntur, sint leges simpliciter, & simpliciter necessariae ad finem ultimum consequendum, non tamen simpliciter violantur per talia peccata, neque hæc simpliciter illis contrariantur. Non enim lex iustitiæ, quæ prohibet rei alienæ acceptionem, simpliciter violari dicitur per unius pomi vel ovi acceptionem, ob levitatem materiæ: nec si materia sit gravis, per actum non simpliciter liberum: quia sicut leges solis agentibus liberis imponuntur, ita ab iis iolum violari censentur, qui liberè simpliciter operantur.

30. Hanc ultimam differentiam inter assignatas existimo esse præcipuam & quasi primariam: tum quia primò & immediatius convenit peccato, cui ex sua communi ratione per se primò convenit esse aliquo modo contra legem; atque adeo esse contra legem simpliciter, vel tantum secundum quid, primariò & per se illi advenit: sicut quia animal secundum suam communem & genericam rationem est vivens sensibile, nulla differentia priùs illi advenit, aut magis se habet per se, quam talis vel talis modus sentiendi. Tum etiam, quia aliqua ex differentiis assignatis extrinsecæ sunt & à posteriori, seu ex effectibus peccati mortalis & venialis desumptæ: nam hoc quod est expellere vel non expellere gratiam & charitatem; & reatum pœnæ æternæ, vel tantum temporalis inducere; se habent ut effectus peccati mortalis & venialis, subindeque differentiam constitutivam & distinctivam illorum adinvicem supponunt. Unde S. Thomas qu. 7. de malo art. 1. cum dixisset, quod peccatum morta-

Tom. III.

A le & veniale differunt secundum reatum; nam peccatum mortale meretur pœnam æternam, veniale verò temporalem, subdit: *Sed ista differentia consequitur rationem peccati mortalis & venialis, non autem constituit ipsam: non enim ex hoc est tale peccatum, quia talis pœna ei debetur, sed potius è converso, quia peccatum est tale, ideo talis pœna ei debetur. Similiter etiam differunt quantum ad effectum: nam peccatum mortale privat gratiã, veniale verò non. Sed neque ista est differentia quam quarimus, quia ista differentia consequitur ad rationem peccati: ex eo enim quod peccatum est tale, talem effectum habet, & non è converso.*

Advertendum tamen est, quod si *ly excludere* charitatem, non significet auferre habitum charitatis (quod est peccati mortalis effectus, sicut & private gratia sanctificante) sed significet facere aliquod contrarium charitati Dei vel proximi, ex qua universa lex pendet, ut dicitur Matth. 22. & quæ est finis præcepti, ut testatur Apostolus 1. ad Timoth. 1. differentia illa est essentialis, & à priori, & coincidit cum ultima, quam diximus esse præcipuam. Si autem quæras, quanam peccata contrariantur charitati Dei & proximi? Respondeo cum D. Thoma loco citato, *illa esse per quæ tollitur subjectio & reverentia hominis ad Deum, ut est blasphemia, idololatria, & huiusmodi, & etiam ea quæ tollunt convictum societatis humanae, sicut furtum, homicidium, & huiusmodi.* Unde idem S. Doctor in 2. dist. 42. qu. 1. art. 4. sic ait: *Quando aliquis peccat in his, sine quibus rectè servatis non remanet subjectio hominis ad Deum, & fœdus humanae societatis, tunc est peccatum mortale ex genere. . . . sicut patet quod non potest homo debite Deo esse subjectus, si Deo non credat, si ei non obediat, & huiusmodi. Similiter etiam societas humana vite servari non potest, nisi unicuique servaretur quod suum est; & ideo furtum, & alia species iniustitiæ, sunt peccata mortalia ex genere: & similiter est in omnibus aliis. Ea verò sine quibus societas humana servari potest, non faciunt peccatum esse mortale ex genere, quamvis etiam deformis actus sit: sicut superfluous ludus, & aliquid huiusmodi: & talia dicuntur venialia ex genere.*

S. V.

Corollaria præcedentis doctrinæ.

32. EX dictis de differentia inter mortale & veniale facile colligi possunt cætera quæ docet D. Thomas qu. 88. Ex his enim inferes primò, malitiam peccati mortalis & malitiam venialis essentialiter & specie inter se differre; subindeque divisionem peccati in mortale & veniale esse essentialem, si illa considerentur in ratione peccati, seu mali moralis formaliter. Patet hoc corollarium ex dictis: Nam, ut supra ostendimus, inordinatio & malitia peccati mortalis pertingit usque ad finem, & ipsum destruit; inordinatio verò seu malitia peccati venialis, non pertingit usque ad finem, sed sinit in ipsis mediis, quæ peccans non refert actualiter ad finem, sed duntaxat habitualiter, ut infra dicemus: Atqui inordinatio & malitia pertingens ad finem, essentialiter & specie differt ab illa quæ sinit in mediis, & quæ usque ad finem non pertingit: Ergo malitia peccati mortalis essentialiter & specie differt à malitia peccati venialis.

Q o o ij

33. Confirmatur: Eo ipso quod malitia mortalis deordinet voluntatem usque ad finem ultimum, destruendo ipsum finem, malitia autem venialis solum retardet à finis consecutione, ita se habent sicut finis & id quod est ad finem, & sicut dispositio & forma ad quam disponit: Sed quod est ad finem, distinguitur essentialiter à fine, & dispositio, à sua forma: Ergo & malitia peccati venialis, à malitia peccati mortalis. Unde D. Thomas hic art. 6. ait quod cum peccatum, quod ex genere suo esset mortale, sit veniale propter imperfectionem deliberationis aut consensus, *solvitur species*, atque adeò non manet illa species malitiæ, quæ esset in consensu plenè deliberato, sed alia diversa resultat. Et art. 5. sic habet: *Circumstantia non potest de veniali facere mortale, manens circumstantia, sed solum tunc quando transfertur in aliam speciem, & fit quodammodo differentia specifica moralis actus*. Si autem malitia peccati mortalis accidentaliter solum differret à malitia peccati venialis, non requireretur necessariò mutatio aut dissolutio speciei, ut unum in alterum transiret, sed sufficeret mutatio quoad aliqua accidentia quæ sunt extra speciem: Ergo &c.
34. Dices: Illa peccata sunt ejusdem speciei, quorum objecta specificè non differunt: Sed objecta peccati mortalis & peccati venialis interdum non differunt specie, ut patet in objecto furti; nam ejusdem speciei est res aliena, sive sit in parva, sive in magna quantitate: Ergo peccatum mortale & veniale sunt ejusdem speciei in ratione peccati.
35. Confirmatur: Magis & minus non diversificant speciem: Sed peccatum mortale & veniale differunt solum penes magis & minus, ut patet in furto gravi & levi: Ergo non differunt specie. Unde S. Thomas supra qu. 72. art. 5. docet differentias venialis & mortalis non constituere diversitatem specificam peccatorum.
36. Confirmatur amplius: Non magis differt actus elicitus cum plena cognitione ab actu elicito cum semiplena, quàm amor elicitus cum cognitione clarissima & perfectissima, qualis est amor Dei in patria, ab amore elicito cum cognitione obscura & imperfecta, qualis est amor viæ: Sed isti duo actus non differunt essentialiter, sed solum penes majorem vel minorem perfectionem intra eandem speciem: Ergo nec peccatum veniale ex defectu perfectæ cognitionis & deliberationis, specie differt à peccato mortali circa idem objectum, cum plena & perfectâ deliberatione commisso.
37. Ad objectionem respondeo distinguendo Majorem: Illa peccata sunt ejusdem speciei, quorum objecta specie non differunt, formaliter & in esse objecti, concedo Majorem: materialiter tantum & in esse rei, nego Majorem. Similiter distinguo Minorem: Objecta peccati mortalis & venialis interdum non differunt specie, materialiter & in esse entis, concedo Minorem: formaliter & in esse objecti, nego Minorem: nam in hac ratione attenditur eorum differentia penes habitudinem improportionis ad ultimum finem, quæ est diversæ rationis & speciei in objecto mortaliter & venialiter tantum peccaminoso, cum primum dicat improportionem averivam & destructivam ipsius finis, non verò alterum; quæ diversa improportio constituit objecta formaliter diversa in ratione objectorum, & refundit in actus ad illa terminatos distinctio-
- A nem essentialem in ratione peccati seu mali moralis.
- Ad primam confirmationem dicendum cum D. Thoma qu. 7. de malo art. 1. ad 19. *quod magis & minus quando consequuntur rationes diversas, diversificant speciem*. Et ita est in proposito; nam in objecto furti gravis, magnum deordinat voluntatem usque ad finem ultimum; in objecto verò furti levis, parvum solum deordinat circumstantem finem: unde ratione hujus duplicis inordinationis, quam magna & parva quantitas in objecto causant, magnum & parvum constituunt peccata specie diversa. Quare cum idem S. Doctor supra qu. 18. art. 11. agens de circumstantiis quæ non mutant speciem, ait quod *tollere alienum in magna vel parva quantitate, non diversificat speciem peccati*, loquitur de magno & parvo, præcisè ut talia sunt, seu quæ nullam aliam involvunt differentiam, nisi penes magis & minus sub eodem modo oppositionis ad rationem (quo pacto se habent furtum majus & furtum minus, quando vel utrumque est intra quantitatem sufficientem ad culpam mortalem, vel utrumque non excedit quantitatem culpæ venialis) non verò loquitur de magno & parvo quæ alia involvunt discrimina, & diversas inordinationes circa ultimum finem inducunt. Quando verò art. 5. qu. 72. docet differentias venialis & mortalis non constituere diversitatem specificam peccatorum, loquitur de differentia venialis & mortalis quæ sumitur à reatu pœnæ; hæc enim, cum non sit primaria & essentialis, sed secundaria tantum & accidentalis, diversitatem specificam peccatorum constituere nequit. Non negat tamen, peccatum mortale & veniale essentialiter & specificè inter se differre in ratione peccati seu mali moralis, penes aliam differentiam quam assignavimus, nempe penes hoc quod unum avertat & deordinat ab ultimo fine, non verò aliud, subindeque unum sit simpliciter contra legem, aliud verò præter legem, seu contra legem secundum quid, ut antea exposuimus.
- D Ad secundam confirmationem nego Majorem: Quia cognitio plena, sive sit clara, sive obscura, potest applicare objectum sub eadem formali ratione: eadem enim bonitas formalissimè, quæ in patria clarè cognoscitur per visionem beatificam, cognoscitur in via obscurè per fidem. At verò cognitio semiplena & imperfecta nequit applicare eandem rationem formalem objectivam, quam plena & perfecta applicat; hæc enim potest applicare & proponere rationem finis ultimi, & averfionem ab illo, ad quam illa non potest pertinere.
- E Inferes secundò cum D. Thoma hic art. 1. ad 1. divisionem peccati in mortale & veniale, non esse univocam, sed analogam. Ratio est quia divisio illa est analogica, in qua divisum inæqualiter participatur à membris dividendis: Sed ratio peccati, quæ est divisum in tali divisione, inæqualiter convenit peccato mortali & veniali: Ergo divisio illa est analogica. Major communiter supponitur: Minor verò suadet. Ratio peccati ut sic consistit in hoc quod est esse contra legem, seu tendere in objectum ut difforme legi: Sed esse contra legem, seu tendere in objectum ut difforme legi, peccatis mortalibus convenit simpliciter, venialibus autem solum secundum quid, ut in ultimo discrimine peccati mortalis à veniali exposui-

mus: Ergo ratio peccati, mortali & veniali inæqualiter convenit.

Ad quod malitia averſiva à fine, & malitia quæ ſolùm ponit inordinationem in mediis, valde inæquales ſunt; ſicut ipſe finis, & ea quæ ſunt ad finem, valde ſunt inæqualia: Sed malitia peccati mortalis deordinat & averſit ab ultimo fine; malitia autem venialis ſolùm ponit inordinationem in mediis, ut ex ſupra dictis patet: Ergo &c.

41. Dices: In omnibus quæ analogicè dicuntur ratio nominis nulli competit niſi per attributionem ad unum, quod per prius & ſimpliciter dicitur tale: Sed peccatum veniale non dicitur peccatum per attributionem ad mortale; quia ſi non eſſet aliquod peccatum mortale, nihilominus poſſet dari veniale: Ergo ratio peccati non convenit illis analogicè.

42. Reſpondeo ex Cajetano hîc art. 2. concedâ Majori, negando Minorem: Nam ſicut omnis morbus dicitur infirmitas in ordine ad privationem vitæ, quæ eſt infirmitas mortalis, & ſimpliciter; ita omne peccatum dicitur peccatum in ordine ad peccatum quod privat fine, qui eſt principium vitæ moralis. Unde ad probationem in contrarium dicendum cum eodem Cardinali, quod licet peccatum veniale poſſit eſſe in hoc vel illo fine mortali, ſimpliciter tamen non poſſet eſſe abſque mortali; ſicut neque infirmitas curabilis abſque incurabili, qualis eſt mortalis. Addit peccatum mortale eſſe contra legem Dei ſimpliciter; peccatum autem veniale ſolùm eſſe contra illam ſecundùm quid, ut antea declaravimus: eſſe autem contra legem Dei ſecundùm quid, non poſſet intelligi, non præintellecto eſſe contra legem Dei abſolutè & ſimpliciter, ſicut neque album ſecundùm quid, ſine albo ſimpliciter.

43. Inferes tertio, peccatum veniale diſponere quidem ad mortale, nunquam tamen ita poſſe aggravari, ut tranſeat in mortale; neque ex multis venialibus poſſe fieri unquam unum mortale. Ita D. Thomas hîc art. 3. 4. & 5.

Probatür breviter hoc corollarium, quantum ad ſingulas partes. Et in primis quod peccatum veniale diſponat ad mortale, patet: quia homo negligendo venialia, paulatim & ſenſim aſſueſcit contemptui & tranſgreſſioni legis, quod fit ut tandem in majora peccata incidat, juxta illud, *Qui ſpernit modica, paulatim decider.* Unde eleganter Caſſianus collat. 6. cap. 17. mentis incuriam comparavit tecto domus neglecto. *Nam per hanc* (inquit) *primò quidem veluti miſeriſſima quadam penetriant animam ſilicidia paſſionum, quæ ſi velut parva & levia negligantur, corrumpunt tigna virtutum, quibus deſtructis, in animam tandem deſluunt imbres largiſſimi vitiorum.* Quod ſapiens Eccli. 10. procul dubio reſpexit, dum dixit: *In pigriiſſis humiliabitur contignatio, & in infirmitate manuum perſillabit domus.* Hinc Chryſoſtomus Caſſiani magiſter homil. 87. in Matth. hoc mirabile paradoxum docet, nimirum majori ſollicitudine aliquo modo cavendum eſſe à venialibus, quam à mortalibus. *Soler mihi* (inquit) *nonnunquam non tanto ſtudio magna videri peccata eſſe vitanda, quam parva & viliora: illa enim ut averſemur, ipſa peccati natura efficit; hæc autem ipſa re, quia parva ſunt, deſides reddunt, & dum contemuntur, non poſſet ad expulſionem eorum animus generoſè inſurgere: un-*

A de citò ex parvis magna ſunt, negligentia noſtra.

44. Quod verò peccatum veniale nunquam poſſit ita augeri & aggravari, ut tranſeat in mortale, non minùs evidens eſt. Nam ea quæ ſunt ordinis inferioris, quantumcumque intra propriam ſpeciem augeantur, nunquam poſſunt pertingere ad ea quæ ſunt ordinis ſuperioris: Sed malitia peccati venialis eſt inferioris ordinis, & diverſa ſpeciei à malitia mortalis; cum iſta ſit averſiva ab ultimo fine, & deſtructiva illius: non verò illa, ut ex ſupra dictis patet: Ergo peccatum veniale nunquam poſſet tranſire in mortale.

45. Ex quo probata manet tertia pars corollarii: nam peccata venialia, quantumcumque multiplicentur, non poſſunt avertere ab ultimo fine, nec reatum pœnæ inducere: Ergo non poſſunt facere unum mortale per integritatem; ſicut nec ex multis punctis ſimul junctis poſſet linea conſurgere. Unde quando Auguſtinus tract. 12. in Joan. ait: *Minuta plura peccata, ſi negligantur, occidunt,* ſolùm intendit, quod illa occidunt diſpoſitivè, diſponendo ſcilicet ad mortale; non verò formaliter, privando animam gratiæ & charitate, ut explicat S. Thomas hîc art. 4. ad 1.

Dices primò: Diſpoſitio poſſet fieri habitus: Ergo ſi peccatum veniale diſponat ad mortale, poterit fieri mortale.

46. Reſpondeo cum D. Thoma ibidem in ſolut. ad 4. *Quod diſpoſitio qua fit habitus, eſt ſicut imperfectum in eadem ſpecie, & non imperfecta ſcientia, dum perſicitur, fit habitus: ſed veniale peccatum eſt diſpoſitio alterius generis; ſicut accidens ad formam ſubſtantialem, in quam nunquam mutatur.*

Dices ſecundò: Plura furta levia multiplicata, conſtituunt tandem unum peccatum mortale: Ergo ex multis venialibus unum mortale poſſet effici.

47. Reſpondeo negando Antecedens: Nam quando aliquis committit plura furta levia, ex illis ſimul junctis & collectis unum peccatum mortale non reſultat, ſed ultimum furtum, quo pervenitur ad magnam materiæ quantitatem, eſt peccatum mortale: quia licet tale furtum ſit rei ſecundùm ſe levis, ex connotatione tamen furtoꝝ præcedentium, cum quibus moraliter conjungitur, redditur furtum rei gravis, & grave damnum inferit proximo; ut explicant Caſuiſtæ circa ſeptimum Decalogi præceptum, & in materia de reſtitutione.

ARTICVLVS II.

An ille qui mortaliter peccat, ultimum finem in creatura conſtituat?

NEGAT Adrianus quodlib. 7. art. 3. affirmant cæteri omnes Theologi tam domeſtici quàm extranei. Unde ſit

ſ. I.

Concluſio affirmatiua ſtatuitur.

Dico breviter, peccatorem per peccatum mortale ultimum finem in creatura conſtituere; ſi non expreſſè & formaliter, virtualiter ſaltem & interpretatiuè.

Probatür primò ex Scriptura: nam ad Philip.